

setembre 1978

SERRA D'OR

EL CARISMA DE PAU VI

Bernabé Dalmau

MONTSERRAT ROIG PARLA
DE "PERSONATGES"

CAMPALANS: SOCIALISME,
DEMOCRÀCIA, CATALUNYA

Isidre Molas

passar el dia,
empènyer
l'any

la consolació per la filosofia

Per a mi, la cosa més curiosa —i la més divertida— de l'actual fenomen dels «nous filòsofs» francesos és que, ben mirat, no té res a veure amb la filosofia. Vull dir: amb la noció clàssica, acadèmica i establitzada de la Filosofia, i valgui la majúscula. Els papers d'aquests xicotets, almenys els que jo n'he pogut llegir, són d'un grau elucubratiu notòriament enginyós, sens dubte, i presenten una superfície literària molt discreta, com és costum en els productes intel·lectuals de l'altra banda dels Pirineus. Però, de fet, no hi trobem cap rastre d'una qualsevol problemàtica que pugui ser qualificada de «filosòfica». Tots els seus esforços es concentren a demostrar que els textos de Karl Marx —i no ja els de Lenin o els de Stalin— conduïen inevitablement a això que ara anomenen el Gulag. Les qüestions disputades pertanyen a l'àrea de la sociologia i de la política, toquen d'esquilletes alguna vaguetat històrica, i, si de cas, certes referències eventuals a Hegel, «la mare dels ous», podrien remetre'ns a una instància tècnicament filosòfica. No res, en definitiva. La gràcia de l'anècdota és que vulguin dir-ne «filòsofs» d'una gent que no s'ocupa de filosofia.

I això és el que hauria de preocupar el món de les càtedres, de les revistes d'alta cultura, dels lectors innocents. Perquè muntar una crítica de Marx, avui, amb arguments «humanístics», o més aviat «humanitaris», no passa de ser un entreteniment anacrònic. Ja ho era quan la va intentar Albert Camus, per exemple. I aquell merder insigne que la Beauvoir enregistrà en *Els mandarins* responia a la mateixa confusió mental, a unes respectabilíssimes angoixes de literats petit-burgesos —tots en som, de petit-burgesos, els literats—, a «contradiccions» òbvies que, d'altra banda, els marxistes ortodoxos encara no han aconseguit fer superables. La fauna parisina involucrada en l'episodi només va donar un filòsof —un filòsof a estones—, que és Jean-Paul Sartre. Els «nous filòsofs», ai!, ni són «filòsofs», ni tan sols «nous». Són una mena de cagallons de Camus, però sense el pa-

tetisme, sense l'ansietat vibrant que fluïa en les planes de *L'home revoltat*. El temps de Camus era un altre, és clar. Si els «nous filòsofs» admeten el títol de «filòsofs» és, potser, no en francès, sinó en «franglais», com postula Étiemble. «La filosofia de la nostra empresa...»

Més o menys, aquí volia anar a parar, jo. No és la primera vegada que denuncio la trampa. El vocable «filosofia» ha esdevingut últimament, per induccions anglosaxones, sinònim simple i trist d'«intenció». Si: «la filosofia de la nostra empresa...» No importa de quina: d'una multinacional o d'una botiga de robes. La deterioració de la paraula «filosofia» ha arribat a uns extrems de gràcil amenitat. A les Facultats universitàries espanyoles, l'estudi de la Filosofia s'ha convertit, segons l'argot dels alumnes i no sé si l'oficial, en «Filosofia pura». Ho hem d'acceptar, això, amb indulgència. Hi ha tantes «filosofies impures» circulant pel món! O sigui: tantes «filosofies» que no són filosofia, o Filosofia! I hi afegiré una altra suspicació més amarga: ¿és que subsisteix, de veres, un lloc per a la filosofia —pura— en la nostra societat? ¿On són els nostres filòsofs? No parlo dels filòsofs —presumptes filòsofs— locals, sinó en general. ¿On hi ha el Descartes, el Kant, el Hegel, i, si volem, el Bergson, el Heidegger, el Sartre corresponent a l'avui més immediat?

La veritat és que la pobra «filosofia» és objecte d'una ofensiva radicalitzada per tots els cantons. Pel cantó materialista, per les diverses tendències d'aquesta mena de «neopositivisme» —«lògic», «lingüístic», «formal»— basat en el llenguatge, tan de moda, i per la vella i somrient i impàvida inclinació a l'escepticisme quotidià que sempre han practicat les persones que no es mamen el dit. Les ciències-ciències han devorant una vasta zona del tradicional territori de la filosofia: l'han desfilosofitzat. Les brillants collonades de Teilhard de Chardin, que volien compaginar la «ciència» amb la «metafísica» —la hipotètica «metacièn-

cia»—, s'han esvaït ràpidament. La idea staliniana d'una «ciència proletària», amb el desastre de Lysenko, o com es digui aquest professor, ha estat la contrapartida hilarant... I els aforismes de Wittgenstein s'hi interferien malignament. Em pregunto qui ha estat més efectiu contra la filosofia, o la Filosofia: si Wittgenstein o Paul Valéry, o senzillament Voltaire... Tant se val qui. Lenin encara creia en Hegel. Lenin sostenia que ningú no arribaria a entendre *El capital* si no se sabia Hegel per la punta dels dits. Potser tenia raó, i per això tothom abandona Marx —i Lenin— ara: perquè ningú no ha llegit Hegel. Ni jo, que ho lleigeixo tot. Llegir Hegel és un martiri. Però, també, ¿qui ha llegit Marx? ¿Qui l'ha llegit com Déu mana? No els dirigents «del Partit»...

Tallo la digressió. Salta a la vista que la «filosofia», afortunadament, està en una situació de coma. Moribunda. Ningú no en vol saber res. I si algú empra l'etiqueta, «filosofia», prou sabem que pensa amb mals pensaments. Quan uns individus de filiació «giscardiana» s'arroguen la condició de «filòsofs» —«nous»— per refutar Marx a més de cent anys de distància, hem d'alarmar-nos. Significa que, a França, un senyor que sap llegir i escriure, i digui el que digui, pot rebre el títol de «filòsof». El meu Montaigne, el meu Voltaire, el meu Diderot, no van ser «filòsofs»: eren una altra cosa. Com Rabelais. Van ser una cèl·lula càustica universalment eficaç. Ells se'n fotien, de la filosofia. Els considerem «filòsofs» per una rutina de manual d'història literària. Però no ho eren. I no ho són els titelles de l'anticomunisme francès abanderats en la «nova filosofia». Ni són filòsofs, mai no ho han estat, els residus marxians de la República veïna: el trist i capellanesc personatge, el nom del qual oblidó, que d'un stalinisme feroç passà a deserció, o el mateix Althusser. No es pot ser marxista i filòsof. No es pot ser científic i filòsof. I fins i tot no es pot ser religiós i filòsof. I sigui dit amb perdó, és clar.

JOAN FUSTER

 Als números 310 i 311 de TRETZEVENTS

 hi trobareu l'aventura de LUCKY LUKE

 EL GUARIMENT DELS DALTON